

Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning (SoRAD)

Stockholms Universitet
Sveaplan, 106 91 Stockholm
<http://www.sorad.su.se>

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2011

April 2012

Förord

Denna verksamhetsberättelse för SoRAD har utarbetats av föreståndaren i samråd med ställföreträdande föreståndaren. En preliminär version diskuterades på styrelsemötet den 17 april 2012. Styrelsen lämnade synpunkter på denna version, och gav föreståndaren i uppdrag att revidera berättelsen utifrån dessa synpunkter. Styrelsens överlät till ordföranden Ester Pollack att godkänna den slutliga versionen, vilket också skedde.

Stockholm den 16 juli 2012

Börje Olsson

Föreståndare

Innehåll

1. Bakgrund	3
2. Det gångna verksamhetsåret	3
3. Organisation och personal	4
4. Verksamhet	5
a) Tema 1	5
b) Tema 2	6
c) Tema 3	8

Bilagor:

1 Ekonomi	10
2 Styrelse	12
3 Publikationer	13

1. Bakgrund

Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning (SoRAD) är ett tvärvetenskapligt forskningscentrum med uppgift att initiera, bedriva samt informera om socialvetenskaplig forskning kring alkohol och droger. Enligt sitt ursprungliga uppdrag skulle SoRAD även utgöra ett nationellt kunskapscentrum för alkohol- och drogforskning. I och med att den ”öronmärkta” basfinansieringen via Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS) upphörde år 2007 reviderade universitetet föreskrifterna för SoRADs verksamhet. Något formellt uppdrag att fungera som nationellt kunskapscentrum finns inte längre. Istället formuleras nu arbetet med att samverka på följande sätt: ”SoRAD ska samarbeta med andra lärosäten, forskningsmiljöer, organisationer och nätverk, såväl nationellt som internationellt”. Verksamheten startade 1999 och är förlagd till den samhällsvetenskapliga fakulteten vid Stockholms universitet.

SoRADs basverksamhet finansierades fram till och med 2007 huvudsakligen av FAS. Numera finansieras basverksamheten helt med fakultetsmedel från samhällsvetenskapliga fakulteten. Den huvudsakliga finansieringen av SoRADs forskning kommer dock från externt sökta och erhållna medel från forskningsråd, EU:s ramprogram och Folkhälsoinstitutet. De största enskilda projekten finansierade på detta sätt är Centre of Excellence-anslaget *Inclusion and Exclusion in the Late Welfare State: the Case of Alcohol and Drugs*, programstödet *Kvinnor, hälsa och rusmedel* (båda finansierade av FAS) och anslaget från Statens Folkhälsoinstitut för att driva det s.k. *Monitoringprojektet* som kontinuerligt kartlägger alkohol- och tobakskonsumtionen i Sverige. Under 2011 bedrevs därutöver drygt 20 externt finansierade forskningsprojekt (se www.sorad.su.se).

2. Det gångna verksamhetsåret

2010 var ett år som kanske främst kännetecknades av ett intensivt arbete inom ett relativt stort antal pågående forskningsprojekt. Några nya projekt startades dock under året, bl.a. *Mediabilder och lekmanntolkningar*, *Valfri välfärd* och *Klienten i förarsätet* (se avsnitt 4. Verksamhet). Det stora europeiska forskningsprogrammet *Addictions and lifestyles in contemporary European societies* (*Alice Rap*) startade också i praktiken sitt arbete under 2010. SoRAD, som en av drygt 40 partners, är aktivt involverade i några delstudier (work packages) med professor Jan Blomqvist, professor Robin Room, professor Börje Olsson och docent Johan Edman som ansvariga.

Ett särskilt gästforskarprogram genomfördes under året för att både öka samarbetet med andra universitet och högskolor samt för att få in nya perspektiv i SoRADs forskning. Vi kan konstatera att förväntningarna på de gästforskare som arbetat med oss infriats. Programmet har lett till metodutveckling, publikationer och nya forskningsansökningar. De olika gästforskarna finns presenterade under respektive temans verksamhetsbeskrivningar nedan.

Under året har arbetet med att strategiskt och långsiktigt planera den framtida forskningen intensifierats. Olika seminarier har hållits kring detta tema liksom två särskilda personaldagar då hela personalen engagerats i diskussionerna. Dessutom har det nyinrättade vetenskapliga rådet bestående av professor Mads Uffe Pedersen, professor Margaretha Järvinen och seniorforskare Ingeborg Rossow ägnat en heldag åt att diskutera SoRADs pågående forskning

och forskningsbehoven för framtiden. Även SoRADs styrelse deltog i ett seminariepass för att ge sin syn på dessa frågor.

SoRAD driver sedan ett antal år ett *Socialvetenskapligt nätverk inom alkohol- och drogforskning (Sonad)* med ekonomiskt stöd från Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS). Syftet med nätverket är att utöka samarbetet mellan olika regioner och forskningsmiljöer i Sverige samt att utveckla en nationell bas och mötesplats för unga och mer erfarna forskare inom det socialvetenskapliga alkohol- och drogforskningsområdet. Det åttonde mötet ägde rum den 11- 12 maj 2011 i Stockholm och var upplagt kring temat narkotika och narkotikapolitik. Nätverksmötet inleddes på eftermiddagen den 11 maj med en bokrelease och ett seminarium med en paneldiskussion utifrån boken *Narkotika. Om problem och politik* i ett samarrangemang mellan Norstedts Juridik, SoRAD och Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN). Boken sammanfattar det samhällsvetenskapliga perspektivet på narkotika och knyter ihop det med ställningstaganden som gäller narkotikafrågan i praktiken. Börje Olsson har varit redaktör för boken och Jan Blomqvist och Johan Edman är medförfattare. Forskarmötet om narkotika fortsatte följande dag på Långholmens konferenscenter. Med olika infallsvinklar kretsade mötet kring narkotikapolitikens konsekvenser för brukarna och rättssystemet. Även mediebilder av narkotika var ett ämne för ett par presentationer liksom viktiga forskningsetiska aspekter. Presentatörerna var i nämnd ordning Bengt Svensson, Frida Pettersson, Mette Snertingdal, Anette Skårner, Björn Johnson, Philip Lalander, Matilda Hellman, Daniel Törnqvist och My Lilja. Ett 50-tal personer deltog de två dagarna.

Under 2011 lät FAS genomföra en halvtidsutvärdering av de tio Centre of Excellence - program som de finansierar, däribland SoRADs tioåriga program *Exclusion and Inclusion in the Late Welfare State: the Case of Alcohol and Drugs*. Som ett resultat av utvärderarnas bedömning beslutade FAS styrelse att reducera SoRADs anslag med 20 procent de resterande fem åren. SoRAD har under 2011 påpekat för FAS styrelse flertalet felaktigheter i utvärderingen vad gäller centrets förmåga att generera och erhålla finansiering för nya forskningsprojekt, rekrytering av yngre forskare samt publikationsnivå. Det är SoRADs förhoppning att FAS styrelse omprövar sitt beslut under 2012.

3. Organisation och personal

SoRAD leds av en föreståndare med operativt ansvar (under 2011 professor Börje Olsson med FD Jenny Cisneros Örnberg som ställföreträdande föreståndare) samt en extern styrelse bestående av sju personer. Fem ledamöter representerar Stockholms universitet medan övriga utsetts att representera andra universitet och organisationer (bilaga 2). Den vetenskapliga verksamheten sker inom tre övergripande teman (beskrivs närmare nedan). Varje tema har en ansvarig forskningsledare som också ansvarar för samordning mellan olika teman. Under 2011 har docent Mats Ramstedt, docent Alexandra Bogren och professor Jan Blomqvist fungerat som temaledare. Föreståndaren ansvarar för administrativa och ekonomiska frågor samt personalfrågor och har en ledningsgrupp till sitt förfogande för att bereda ärenden av sådan karaktär. Särskilda ansvariga bland personalen har utsetts för att bevaka jämställdhetsfrågor samt frågor rörande den psykosociala och fysiska arbetsmiljön.

Under året har sammanlagt 40 personer arbetat på SoRAD, tre professorer på heltid, tre gästprofessorer, en emeritus, åtta docenter, sex disputerade forskare, sju doktorander, nio

forskningsassistenter och tre administratörer (se personalförteckningen på hemsidan www.sorad.su.se).

SoRAD har också ett vetenskapligt råd med uppgift att diskutera strategiska forskningsfrågor. Rådet består av professor Margaretha Järvinen, Köpenhamns universitet, professor Mads Uffe Pedersen, Aarhus universitet och seniorforskare Ingeborg Rossow, Statens Institutt for Rusmiddelforskning (SIRUS), Oslo.

4. Verksamhet

SoRAD: s forskning är organiserad och samordnad inom ramen för tre övergripande teman. I det följande görs en relativt kort beskrivning av årets verksamhet inom dessa forskningsteman. Detaljerad information om samtliga pågående och avslutade projekt på SoRAD samt övrig verksamhet på centret finns på hemsidan (www.sorad.su.se).

Tema 1: Konsumtion, skador och normer

Inom tema 1 studeras alkohol- och drogvanor i den svenska befolkningen med fokus på förändringar över tid och olika konsekvenser av bruk och missbruk. Forskningen berör exempelvis sambandet mellan alkoholkonsumtion och problem, totalkonsumtionsmodellens giltighet samt metodologiska studier av hur man kan mäta konsumtion och skador. En central målsättning är att integrera mer epidemiologiska studier med forskning som belyser normer och attityder kring alkohol och droger samt deras betydelse i olika människors liv. Även studier av tobaksvanor studeras i tema 1. Ansvariga för temat var Mats Ramstedt och Peter Wennberg och totalt har ett tiotal forskare varit verksamma inom temat.

Mats Ramstedt leder det så kallade *Monitorprojektet* vars huvudsyfte är att följa och analysera den totala alkoholkonsumtionen i Sverige och där även Tove Sohlberg och Annette Lindell medverkar. Under året har arbetet inriktats på metodanalyser och projektets tillvägagångssätt har specialgranskats inom ramen för regeringens samlade arbete rörande indikatorer på ANDT-området. Ramstedt har under året publicerat en artikel om sambandet mellan alkohol och våld i Australien samt, tillsammans med Ulrika Boman, publicerat en studie om dryckesspecifika samband med dryckesmönster och negativa konsekvenser i ett temanummer av *Contemporary Drug Problems*. I samma nummer publicerades också en artikel av Jonas Landberg på samma tema.

Under september var Ramstedt tillsammans med Christoffer Tigerstedt (THL, Finland) kursledare för kursen: *Studying Use, Harms & Policy in the 2010s. Research and training days for Nordic and Baltic alcohol and drug researchers*. Kursen arrangerades av Nordic Centre for Welfare and Social Issues (NVC) , The National Institute for Health and Welfare (THL, Finland) och SoRAD. Från Tema 1 deltog även Annette Lindell, Tove Sohlberg och Johan Svensson.

Docent Peter Wennberg har i sin forskning bl.a. studerat befolkningens förändrade alkoholvanor under EU-medlemskapet samt analyserat möjligheterna att använda internet och interaktiva röstsvar vid kartläggningar av alkohol- och drogvanor. Nina-Katri Gustafsson publicerade ytterligare resultat från det s.k. Tax-projektet (*Whose drinking changes how much*

when liquor taxes fall? Effects of tax cuts, effects of major changes in alcohol availability) som formellt avslutades under 2010. Med tidsserieanalyser studerades effekterna på alkoholrelaterade skador i samband med att Danmark sänkte sina alkoholskatter.

En doktorand arbetade inom tema 1 under året, nämligen Tove Sohlberg som är doktorand i sociologi inom programmet *Kvinnor, hälsa och rusmedelsbruk*. Tove Sohlberg ansvarar också för den del av *Monitorprojektet* som kartlägger svenskarnas tobaksvanor med fokus på oregistrerad tobak och har sammanfattat de viktigaste resultaten i årsrapporten *Tal om tobak 2010*. Vidare arbetade Johan Svensson i ett projekt om alkoholvanor och alkoholrelaterade problem bland unga vilket är temat för hans kommande avhandlingsarbete på Karolinska Institutet. Svensson har också, tillsammans med Hanna Enefalk, bidragit till SoRADs kommande antologi med ett kapitel om totalkonsumtionsmodellen.

Under hösten knöts privatdozent Ludwig Kraus från Institut für Therapieforschung i München och Westfälischen Wilhelms-Universität i Münster till tema 1:s forskningsområde. Kraus är en av Europas ledande forskare inom området och arbetar preliminärt omkring 25 procent som gästforskare på SoRAD fram till mitten av 2013. En ansökan om en gästprofessur har ingivits till samhällsvetenskapliga fakulteten vid Stockholm universitet och vår förhoppning är att detta kan leda till en utökning och förlängning av samarbetet.

Förutom vetenskapliga artiklar inom temaområdet har ett antal publikationer i form av rapporter och populärvetenskapliga texter författats. Tema 1:s forskare har också bidragit till universitetets ”tredje uppgift” genom att informera om sin forskning till det omgivande samhället och på ett flertal vetenskapliga konferenser.

Tema 2: Alkohol- och narkotikapolitik

Inom detta tema studeras och analyseras alkohol- och narkotikapolitikens grunder, dess konkreta utformning och genomförande samt vilka effekter och konsekvenser som kan kopplas till den. Forskningen inom temat omfattar såväl diskursiva studier som empiriska studier av specifika alkohol- och narkotikapolitiska insatser. Flera studier ingår också i internationella forskningsprojekt eller har ett internationellt komparativt perspektiv. Temat leds av docent Alexandra Bogren.

För närvarande arbetar 12 forskare inom eller i anknytning till tema 2. Verksamhetsåret har präglats av fortlöpande arbete med pågående projekt samt av planering för kommande nya projekt och ansökningar. Ett antal av dessa planerade projekt har diskuterats på gemensamma möten för hela temagruppen. Forskare inom tema 2 har även under året arrangerat interna seminarier för hela SoRADs personal på temana forskareetik och forskningsstrategi. Temagruppen har under året utökats med ett antal nyanställda. I februari anställdes Katarina Winter som forskningsassistent för arbete med tidningsmaterial och intervjuer inom projektet *Mediebilder och lekmanntolkningar av biomedicinsk forskning om alkohol* (projektledare Alexandra Bogren). Under september anställdes Josefin Månsson som doktorand i socialt arbete, för arbete med avhandlingsprojektet *Cannabis in a changing society: Perspectives on modernity, globalization and tradition, om konstruktioner av cannabisanvändning, cannabisanvändare och cannabispolicy i traditionell och ny media*. Under september anställdes även Mona Livholts, docent i socialt arbete vid Mittuniversitetet, som gästforskare. Livholts har under gästforskarvistelsen anordnat ett flertal seminarier i syfte att stärka den metodologiska diskussionen, särskilt i förhållande till nya skrivmetodologiska ansatser i socialvetenskaplig forskning. Jenny Cisneros Örnberg, sedan tidigare forskare inom tema 2,

anställdes under året som postdoc, för att forska på temat *Actors, arguments and power in Swedish public health policy*. Filip Roumeliotis, forskningsassistent, antogs under 2011 som doktorand i sociologi och kommer att påbörja sin doktorandtjänst under 2012.

Karin Heimdahl, forskningsassistent, tilldelades Vin- och sprithistoriska museets stipendium på 25000 kr för projektet Litterära gestaltningar av föräldrars drickande – en diskursanalys. Maria Abrahamson valdes under året in som en av representanterna i Vin- och sprithistoriska museets (numera Spritmuseum) stipendiekommitté. Abrahamsson har dessutom inlett ett samarbete med Nordiska museet och föreningen Liv i Sverige om en antologi baserad på materialet i forskningsprojektet Alkoholen i mitt liv.

Vidare har flera teman 2-medarbetare arbetat med kapitel till den för SoRAD gemensamma antologin *Samhället, alkoholen och drogera: Politik, konstruktioner och dilemman*, som ges ut under 2012. Börje Olsson har dessutom varit redaktör för den under 2011 publicerade antologin *Narkotika: Om problem och politik*, som presenterades och diskuterades i samband med ett möte för Socialvetenskapligt nätverk inom alkohol- och drogforskning (Sonad) 11–13 maj i Stockholm. Maria Abrahamson var en av de ansvariga för arrangerandet av nätverksmötet.

Forskarna inom temat har även bidragit till universitetets ”tredje uppgift” genom att informera om sin forskning till det omgivande samhället (via massmedia) och på vetenskapliga konferenser och kurser under året. Till dessa hör the Finnish Annual Conference of Sociology i Tammerfors, the 37th Annual Symposium of the Kettil Bruun Society for Social and Epidemiological Research on Alcohol i Melbourne, the 11th NYRIS symposium Global/Local Youth – New Civic Culture, Rights and Responsibilities i Åbo, the 25th Conference of the Nordic Sociological Association: Power and participation i Oslo, the 23:rd annual conference of the European Society for Social Drug Research (ESSD) i Århus och Research and Training Days - Studying Use, Harms and Policy in the 2010s i Tuusula/Tusby, Finland, en kurs arrangerad av MischMasch-nätverket, som arbetar med att ytterligare utveckla användandet av s.k. mixed method ansatser.

Mona Livholts, gästforskare vid SoRAD, deltog som huvudtalare vid seminariet *Research beyond Disciplines: Strengthening and extending inquiry and investigation*, 1 december i Göteborg (arrangerat av Vetenskapsrådets kommitté för konstnärlig forskning). Livholts arrangerade också två workshops om skrivandemetodologiska ansatser, den ena i samarbete med professor Maria Tamboukou, Centre for Narrative Research, University of East London. I samarbete med professor Bob Pease, Deakin University, Australien, arrangerade hon även framförandet *Writing the Social, Writing for Change in a Socially Unjust World: A Publicly Staged Interview*.

Nationellt och internationellt samarbete har bedrivits inom ramen för Socialvetenskapligt nätverk inom alkohol- och drogforskning (Sonad), där Maria Abrahamson är projektledare, och inom ramen för flera olika internationella projekt. Filip Roumeliotis och Börje Olsson har i samband med projektet Multi City Study samarbetat med forskare från ett flertal europeiska länder.

Som tidigare år har flera av forskarna inom temat även undervisat på grund- och mastersnivå vid olika granninstitutioner (framförallt sociologi, socialt arbete och kriminologi).

Tema 3: Missbruk och beroende – samhällsreaktioner, behandling, återhämtningsprocesser

Inom detta tema bedrivs (a) analyser av samhälleliga definitioner av och reaktioner på olika slag av missbruk och beroende och hur dessa förändrats över tid; (b) socialekologiska studier av hjälpsystemet och dess olika delar; samt (c) studier av återhämtningsprocesser från missbruk och beroende och av individuella och kontextuella förutsättningar för dessa. Temat har under året letts av professor Jan Blomqvist och fil. dr Jessica Storbjörk. Totalt har nio av SoRADs forskare under året varit involverade i ett tiotal forskningsprojekt som helt eller delvis anknyter till Tema 3.

Bland aktuella projekt kan nämnas Jessica Storbjörks forskning om Rättigheter och skyldigheter i välfärdsstaten, projektet Klienten i förarsätet (Jan Blomqvist, Irja Christophs m.fl.), som i en kontrollerad design studerar effekterna av systematisk klientfeedback inom missbruksvården, projektet Beroendevårdens politik och begreppsliggörandets dynamik (Kerstin Stenius, Johan Edman, Jan Blomqvist), projektet *Evidensbaserad missbrukarvård – från vision till praktik* (Blomqvist och Christophs) och projektet *Valfri välfärd* (Stenius i samarbete med forskare från Ersta-Sköndals högskola). Här ingår också de historiska projekten *Vad är vård? Den svenska narkomanvården som politiskt slagfält* (Edman) och *Nykterhetens blinda fläck. Alkoholbruk, klass och genus i samhällets övre skikt år 1772–1922*, (Hanna Enefalk). Det förra projektet har slutförts under året och avrapporteras i en kommande bok. Ett annat projekt som avslutats och avrapporterats under året är *En komparativ studie av behandlingssystem, behandlingsinsatser och långtidsförlopp bland missbrukare i Stockholms län och norra Kalifornien* (Stenius, Storbjörk m.fl.). Projekt som påbörjats under året är *Könsspecifika problembeskrivningar inom Stockholms missbrukarvård 1916–2010* (Edman, inom ramen för *Kvinnors hälsa*), samt *En sjuk historia – missbruk och medikalisering i Sverige, 1965–2010* (Edman).

Inom temat pågår vidare två avhandlingsprojekt inom socialt arbete respektive sociologi. I det ena, *Bruk eller missbruk* (handledare Jan Blomqvist, Lena Hübner och Lisa Wallander) studerar Eva Samuelsson professionellas gränsdragningar mellan bruk och missbruk av olika substanser, uppfattningar om hur problematiskt bruk bör hanteras samt vad som styr dessa bedömningar. I det andra, *Olika vägar till rökfrihet* (handledare Jan Blomqvist, Peter Wennberg och Karin Bergmark), som bedrivs i samarbete med Tema 1, undersöker Tove Sohlberg - med speciellt fokus på kvinnors specifika erfarenheter och upplevelser - hur framgångsrika försök att sluta röka gestaltar sig över tid.

Två av de gästforskare som under året vistats vid SoRAD har också helt eller delvis bedrivit forskning med anknytning till Tema 3. Therese Reitan, forskningsledare vid SiS (gästforskare under våren 2011) har forskat om gravida kvinnor i tvångsvården. Evy Gunnarsson, professor vid Institutionen för socialt arbete vid SU (gästforskare på ½-tid sedan hösten 2011 och fortsättningsvis under 2012) forskar om hemtjänstens arbete med äldre med alkoholproblem.

Vad gäller externa samarbeten kan nämnas att Jan Blomqvist och Eva Samuelsson inom ramen för det internationella nätverket *Public Images of Addiction* (PIA) tillsammans med forskare från bl. a. Finland, Kanada, Ryssland och Schweiz, studerar vilka föreställningar om olika slag av rusmedelsproblem och människors möjligheter att hantera dessa, som dominerar i olika befolkningsgrupper och inom olika professioner som berörs av dessa problem. Detta samarbete har, med Blomqvist som ansvarig, utvidgats till Norge, Tyskland och Polen inom

ramen för FP7-programmet *Alice Rap*. Stenius och Storbjörk har, inom ramen för den jämförande studien av behandlingssystem, samarbetat med forskare i Kalifornien och Boston. Storbjörk samarbetar också med Institutionen för socialt arbete, Umeå universitet, samt deltar i ett nordiskt nätverk för studier av narkotikarelaterad dödlighet. Stenius deltar i ett nordiskt forsknings- och utvecklingsprojekt om lokal missbruksvård. På nationell nivå sker samarbete med Örebro och Lunds universitet inom projektet *Klienten i förarsätet* och Ersta Sköndal högskola inom projektet *Valfri välfärd*. Edman samarbetar inom ramen för EU-programmet *Alice Rap* med andras europeiska forskare med studien *Knowledge dissemination, networking or policy making?* (om ICAA:s utveckling). Tove Sohlberg har under året, inom ramen för sitt avhandlingsarbete under tre veckor varit gästforskare vid tobaksforsknings-avdelningen vid SIRUS i Oslo.

Temats forskare har under året gjort ett tiotal presentationer vid internationella vetenskapliga konferenser. Bl.a. deltog Eva Samuelsson och Kerstin Stenius i KBS-konferensen i Melbourne och Johan Edman, Jan Blomqvist och Kerstin Stenius i startkonferensen för EU-projektet *Alice Rap* i Barcelona. Tove Sohlberg deltog under hösten i forskarkursen *Studying Use, Harms and Policy* i Finland (inom ramen för det nordiska nätverket MischMasch). Forskare inom temat har också återkommande framträtt vid olika konferenser och seminarier för praktiker, beslutsfattare och andra berörda grupper i Sverige. De har också, utöver olika konferenspapers, publicerat omkring tjugo vetenskapliga artiklar eller bokkapitel med anknytning till temat. Flera av forskarna inom temat har vidare undervisat eller föreläst på grundutbildning och avancerad nivå vid olika granninstitutioner vid SU samt vid Karolinska Institutet, Umeå universitet, Mälardalens högskola och Campus Norrköping. Det kan också nämnas att flertalet av temats forskare medverkat vid utformningen av det remissvar på regeringens s.k. Missbruksutredning, som under hösten avgavs av SU. Jan Blomqvist har därutöver deltagit i den debatten om denna utredning genom framträdanden vid Drogfokus-konferensen i Örebro, Quo Vadis-konferensen och RFMAs offentliga utfrågning i Stockholm, samt genom inlägg på Newsmill.

Storbjörk redigerade under året en antologi med titeln *Samhället, alkoholen och drogerna: Politik, konstruktioner och dilemman*. Syftet med boken är att sprida SoRAD:s forskning till en bredare svensk läsekrets. Boken kommer ut i juni 2012. Blomqvist och Edman medverkar i antologin *Narkotika. Problem och Politik* som under året utkom på Norstedt Juridik med Börje Olson som redaktör.

Slutligen kan noteras att många av temats forskare varit reviewers för tidskrifter som *Addiction*, *European Addiction Research*, *Addiction Research and Theory*, *Drug and Alcohol Dependence*, *Socialvetenskaplig Tidskrift* och *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*. Blomqvist sitter i redaktionsråden för *Addiction Research and Theory* och *Socialvetenskaplig Tidskrift*. Edman ingår i redaktionsrådet för *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*. Stenius är chefredaktör för samma tidskrift samt redaktionsrådsmedlem i *Drugs: Education, Prevention and Policy* och också vice ordförande i *International Society for Addiction Journal Editors*. I september arrangerade Stenius ett möte för att förbereda etablerandet av *International Confederation of ATOD (alcohol, tobacco and other drugs) Research Association (ICARA)*.

Bilaga 1

Ekonomi

Totalt beviljade och inbetalda (förskott) forskningsmedel år 2011 fördelat på olika finansiärer

Fakultetsmedel (Stockholms universitet)	6 971 119
Forskningsråd	11 368 441
Övriga statliga myndigheter	4 950 000
Övriga	100 000
EU	582 937
Övriga utländska finansiärer	272 191
Totalt	24 244 688

Resultat 2011	
Fakultetsanslag (SU)	6 971 119
Bidrag	18 886 923
Uppdrag	-223 716
Övriga externa intäkter	147 870
Interna intäkter (avlyft)	
SUMMA INTÄKTER	25 782 195
KOSTNADER	
Personalkostnader	16 070 111
Sem.skuld inkl lkp	151 154
Lokalkostnader	2 106 820
Övriga driftkostnader	2 468 856
Fältundersökningar	2 891 382
Overheadfaktura (SU)	3 080 093
Avlyft	
Avskrivningar	33 205
SUMMA KOSTNADER	26 801 621
Årets resultat	-1 019 426
Kapitalförändring sedan tidigare år	10 383 598
Summa kapitalförändring	
Ej förbrukade bidragsmedel	9 364 171
	8 602 814

Utgående balanserade medel 17 966 986
(dvs totalt ej förbrukade medel)

Under bå 2011 har 18 886 923kr använts till bidragsforskning.
Uppdragsforskningen visar ett negativt saldo beroende på en felkontering
bå 2010, vilket korrigerats bå 2011.
Övriga externa intäkter är huvudsakligen intäkter från uthyrning av kontor.

Ej förbrukade bidragsmedel uppgår totalt till 8 602 814kr (öronmärkta projektmedel)
Under kommande år kommer kapitalet på 9 364 171kr att finansiera nyanställning av tre
lektorer och två doktorander.

Bilaga 2

Styrelse

SoRAD leds av en extern styrelse och en föreståndare. Styrelsen har under 2011 bestått av:

Professor Anders Bergmark, styrelsens ordförande, Socialt arbete, Stockholms universitet
Universitetslektor Tove Pettersson, Kriminologiska institutionen, Stockholms universitet
Lektor Leili Laanemets, Hälsa och samhälle, Malmö högskola
Universitetslektor Ester Pollack, Institutionen för journalistik, medier och kommunikation,
Stockholms universitet
Docent Björn Hibell, Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning
Föreståndare Börje Olsson, SoRAD, Stockholms universitet
Docent Alexandra Bogren, personalrepresentant SoRAD, Stockholms universitet

Bilaga 3

Publikationer av SoRAD-medarbetare 2011 (ur DIVA)

Kapitel i bok eller del av bok

Blomqvist, Jan: Att sluta missbruka - med eller utan samhällets hjälp – *Narkotika : om problem och politik*, Stockholm : Norstedts Juridik; 2011, - s. 161-185

Edman, Johan: En sjukdom? : Narkotikamissbrukarna och den politiska diagnosen 1967-1981 – *Narkotika : om problem och politik*, Stockholm : Norstedts Juridik, 2011, - s. 139-159

Edman, Johan, Blomqvist, Jan, Jakten på den verksamma vården: Kunskapssträvanden och målsättningar inom den svenska missbrukarvården under ett sekel – *Narkotika : om problem och politik*, Stockholm : Norstedts Juridik, 2011, - s. 101-137

Enefalk, Hanna, "Three the Nordic Countries are, the Nordic Maid but one" : A different perspective on 19th-century university festivities - *National, Nordic or European?: Nineteenth-Century University Jubilees and Nordic Cooperation*, Leiden : Brill Academic Publishers, 2011

Livholts, Mona, Contemporary Untimely Post/Academic Writings : Transforming the Shape of Knowledge Feminist Studies - *Emergent Writing Methodologies in Feminist Studies*, New York : Routledge, 2011, - s. 1-24

Olsson, Börje, Reflexioner om narkotika som problem och politik : från vad till vad? – *Narkotika : om problem och politik*, Stockholm : Norstedts Juridiska, 2011, - s. 239-254

Olsson, Börje, Narkotikaproblemet i Sverige : framväxt och utveckling – *Narkotika : om problem och politik*, Stockholm : Norstedts Juridik, 2011, - s. 23-41

Olsson, Börje, Ett halvt sekel med narkotika : från panik och undergångsprofetior till hantering av ett vardagligt problem? – *Narkotika : om problem och politik*, Stockholm : Norstedts Juridik, 2011, - s. 15-22

Artikel i tidskrift

Abrahamson, Maria, *Äldre kvinnor berättar om alkoholkulturens förändring. Äldre i Centrum* // Tidskrift för aktuell äldreforskning. – 2011 (25) : 3, s. 32-34

Allamani, Allaman; et al, *Contextual Determinants of Alcohol Consumption Changes and Preventive Alcohol Policies : A 12-Country European Study in Progress 2011* // Substance Use & Misuse. – 2011 (46) : 10, s. 1288-1303

Anderson, Peter; Room, Robin, *Addictions and European policy : Has the 'European project' stifled science-led policy?* // Drug and Alcohol Review. – 2011 (30) : 2, s. 117-118

Bernhardsson, Josefin; Bogren, Alexandra, *Drink Sluts, Brats and Immigrants as Others : An analysis of Swedish media discourse on gender, alcohol and rape* // Feminist Media Studies. – 2011 (12) : 1

Blomqvist, Jan; et al, *Is there something peculiar about Finnish views on alcohol addiction? : A cross-cultural comparison between four northern populations* // Research on Finnish Society. – 2011 (4), s. 41-54

Blomqvist, Jan; et al, *Perceptions of Addictions as Societal Problems in Canada, Sweden, Finland and St. Petersburg, Russia* // European Addiction Research. – 2011 (17) : 2, s. 106-112

Bogren, Alexandra, *Gender and Alcohol : The Swedish Press Debate* // Journal of Gender Studies. – 2011 (20) : 2, s. 155-169

Cisneros Örnberg, Jenny; Tammi, Tuukka, *Gambling problems as a political framing : Safeguarding the monopolies in Finland and Sweden* // Journal of Gambling Issues. – 2011 (26), s. 110-125

Davstad, Ingrid; et al, *Self-reported drug use and mortality among a nationwide sample of Swedish conscripts - A 35-year follow-up* // Drug And Alcohol Dependence. – 2011 (118) : 2-3, s. 383-390

Demant, Jakob; Törrönen, Jukka, *Changing drinking styles in Denmark and Finland : Fragmentation of male and female drinking among young adults* // Substance Use & Misuse. – 2011 (46) : 10, s. 1244-1255

Enefalk, Hanna, *Broderligen och till sista droppen : Karlsbrödraförbundet i Västerås och alkoholen* // Spiritus : Skriftserie från Vin & sprithistoriska museet. – 2011

Enefalk, Hanna, *En gustaviansk brygd : Dryckesvanor och genus i svenska högreståndskretsar ca 1772-1809* // Historisk Tidskrift. – 2011 (131) : 4, s. 727-744

Engdahl, Barbro; Nilsen, Per, *Receiving an Alcohol Enquiry from a Physician in Routine Health Care in Sweden : A Population-Based Study of Gender Differences and Predictors* // International Journal of Environmental Research and Public Health. – 2011 (8) : 5, s. 1296-1307

- Engdahl, Barbro; Ramstedt, Mats, *Is the population level link between drinking and harm similar for women and men? : a time series analysis with focus on gender-specific drinking and alcohol-related hospitalizations in Sweden* // *European Journal of Public Health*. – 2011 (21) : 4, s. 432-437
- Eriksson, Åsa; et al, *Early risk factors for criminal offending in schizophrenia : a 35-year longitudinal cohort study* // *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*. – 2011 (46) : 9, s. 925-932
- Gustafsson, Nina-Katri; Ramstedt, Mats, *Changes in alcohol-related harm in Sweden after increasing alcohol import quotas and a Danish tax decrease-an interrupted time-series analysis for 2000-2007* // *International Journal of Epidemiology*. – 2011 (40) : 2, s. 432-440
- Källmen, Håkan; Wennberg, Peter; Leifman, Håkan; Bergman, Hans; Berman, Anne H. *Alcohol Habits in Sweden during 1997-2009 with Particular Focus on 2005 and 2009, Assessed with the AUDIT : A Repeated Cross-Sectional Study* // *European Addiction Research*. – 2011 (17) : 2, s. 90-96
- Källmen, Håkan; Wennberg, Peter; Bergman, Hans, *Psychometric properties and norm data of the Swedish version of the NEO-PI-R* // *Nordic Journal of Psychiatry*. – 2011 (65) : 5, s. 311-314
- Landberg, Jonas, *Effects of the transition to beverages with lighter alcohol content in Sweden 1950-2001* // *Contemporary Drug Problems*. – 2011 (38)
- Landberg, Jonas; Norström, Thor, *Alcohol and homicide in Russia and the United States – a comparative analysis* // *Journal of Studies on Alcohol and Drugs*. – 2011 (72) : 5, s. 723-730
- Ramstedt, Mats, *Commentary on Kerr et al. (2011) : Good or bad news - and for whom?* // *Addiction*. – 2011 (106) : 2, s. 323-323
- Ramstedt, Mats, *Population drinking and homicide in Australia : A time series analysis of the period 1950-2003* // *Drug and Alcohol Review*. – 2011 (30) : 5, s. 466-472
- Room, Robin; et al, *Addiction Research Centres and the Nurturing of Creativity. Substance abuse research in a modern health care centre : the case of the Centre for Addiction and Mental Health* // *Addiction*. – 2011 (106) : 4, s. 689-697
- Room, Robin; Storbjörk, Jessica; et al, *Differences in drug consumption, comorbidity and health service use of opioid addicts across six European urban regions (TREAT-project)* // *European Psychiatry*. – 2011
- Room, Robin; et al, *The adverse consequences of drinking in a sample of Australian adults* // *Journal of Substance Use*. – 2011 (16) : 2, s. 116-126
- Room, Robin; et al, *Lower Risk Cannabis Use Guidelines for Canada (LRCUG) : A Narrative Review of Evidence and Recommendations* // *Canadian Journal of Public Health*. – 2011 (102) : 5, s. 324-327

- Room, Robin; et al, *The impacts of others' drinking on mental health* // Medical Journal of Australia. – 2011 (195) : 3, s. 22-26
- Room, Robin, *Building a pan-European alcohol policy research competence* // Addiction. – 2011 (106)
- Room, Robin; et al, *Making space for cannabis policy experiments* // Addiction. – 2011 (106) : 6, s. 1192-1193
- Room, Robin; et al, *Surveying the range and magnitude of alcohol's harm to others in Australia* // Addiction. – 2011 (106) : 9, s. 1603-1611
- Room, Robin; et al, *Public sentiment towards alcohol and local government alcohol policies in New Zealand* // International Journal of Drug Policy. – 2011 (23) : 1, s. 45-53
- Room, Robin, *Substance use disorders : a conceptual and terminological muddle* // Addiction. – 2011 (106) : 5, s. 879-882
- Room, Robin, *Drinking and intoxication when the children are around : Conflicting norms and their resolutions* // Addiction Research and Theory. – 2011 (19) : 5, s. 402-403
- Room, Robin, *Addiction and personal responsibility as solutions to the contradictions of neoliberal consumerism* // Critical Public Health. – 2011 (21) : 2, s. 141-151
- Room, Robin, *Scales and blinkers, motes and beams : whose view is obstructed on drug scheduling?* // Addiction. – 2011 (106) : 11, s. 1895-1896
- Room, Robin; Rehm, Jürgen; *Alcohol and non-communicable diseases-cancer, heart disease and more* // Addiction. – 2011 (106) : 1, s. 1-2
- Room, Robin; Rehm, Jürgen; Parry, Charles, *Alcohol and non-communicable diseases (NCDs) : time for a serious international public health effort* // Addiction. – 2011 (106) : 9, s. 1547-1548
- Room, Robin; Wilkinson, C, *Alcohol and Violence: Relationships, Causality, and Policy* // Contemporary Drug Problems. – 2011 (38) : 2, s. 185-190
- Sassen, Monika; Kraus, Ludwig; Buehringer, Gerhard, *Differences in pathological gambling prevalence estimates : facts or artefacts?* // International Journal of Methods in Psychiatric Research. – 2011 (20) : 4, s. e83-e99
- Sinadinovic, Kristina; Wennberg, Peter; Berman, Anne H.; *Population screening of risky alcohol and drug use via Internet and Interactive Voice Response (IVR) : A feasibility and psychometric study in a random sample* // Drug And Alcohol Dependence. – 2011 (114) : 1, s. 55-60
- Sohlberg, Tove, *Tobacco : science and policy impact on world public health* // Nordisk Alkohol- og narkotikatidsskrift (NAT). – 2011 (28) : 4, s. 397-400

Stenius, Kerstin, *Market forces do not solve the problems : Commentary on Humphreys. K. & McLellan. A.T. A policy-oriented review of strategies for improving the outcomes of services for substance use disorder patients* // *Addiction*. – 2011 (106) : 12, s. 2070-2071

Stenius, Kerstin, *Problematising survey measures of harms and risks of illicit drug use* // *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*. – 2011 (28) : 2, s. 103-104

Stenius, Kerstin, *Undeserving men and patronized women* // *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*. – 2011 (28) : 3, s. 183-184

Stenius, Kersin, *Problematising survey measures of harms and risks of illicit drug use. Editorial* // *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*. – 2011 (28) : 2, s. 103-104

Stenius, Kerstin; Edman, Johan, *Why do we care? Notes from a periphery : Commentary on O'Brien: Addiction and dependence in DSM-V* // *Addiction*. – 2011 (106) : 5, s. 889-891

Storbjörk, Jessica, *Gender differences in substance use, problems, social situation and treatment experiences among clients entering addiction treatment in Stockholm* // *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*. – 2011 (28) : 3, s. 185-209

Storbjörk, Jessica, *On the significance of social control : treatment-entry pressures, self-choice and alcohol and drug dependence criteria one year after treatment* // *International Journal of Social Welfare*. – 2011;

Törrönen, Jukka, *Alkohol i svenska damtidningsannonser från det sena 1960-talet till 2000-talet* // *Nordisk alkohol- & narkotikatidskrift*. – 2011 (28) : 2

Törrönen, Jukka; Juslin, Inka, *From Genius of the Home to Party Princess : Drinking in Finnish women's magazine advertisements from the 1960s to the 2000s*. // *Feminist Media Studies*. – 2011;

Törrönen, Jukka; Maunu, Antti, *Friendship and Social Emotions in Young Adult Finns' Drinking diaries* // *Sociological Research Online*. – 2011 (16) : 1, s. 4-

Rapport

Stenius, Kerstin; Ullman, Sara; Storbjörk, Jessica; Nyberg, Katarina, *En långtidsuppföljning av personer med tungt missbruk i Stockholms läns missbruksvård* // *Stockholm : Stockholms universitet: Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning (SoRAD)*. – 2011, SoRAD rapportserie ; 62

Sohlberg, Tove, *Tal om Tobak. Tobakskonsumtionen i Sverige 2010* // *Stockholm: Stockholms universitet: Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning (SoRAD)*. – 2011, SoRAD rapportserie ; 63

Konferensbidrag

Samuelsson, Eva; Wallander, Lisa, *The importance of client characteristics in professionals' perceptions of the severity of alcohol and drug use – a factorial survey approach*. Paper presented at the 37 th Annual Alcohol Epidemiology Symposium of the Kettil Bruun Society, Melbourne, Australia, 11-15 April, 2011. Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning (SoRAD), 2011

Proceedings (redaktörskap)

Livholts, Mona, *Emergent Writing Methodologies in Feminist Studies*, New York : Routledge; 2011

Olsson, Börje, *Narkotika : om problem och politik*, Stockholm : Norstedts Juridik; 2011